

Katarzyna Zagórska

MEDIA A KORONAWIRUS. PERSPEKTYWA PRAGMALINGWISTYCZNA

Zaplanowanie tomów zatytułowanych *Wnioski z badań – lata 2019–2020* i *Wnioski z badań – lata 2020–2021* nastąpiło przed wydarzeniami, które całkowicie zmieniły nasze życie. Jego aspekty społeczne, rodzinne, zawodowe, edukacyjne, kulturalne, religijne, a także dziennikarskie nabrały nowego znaczenia w sytuacji globalnego zagrożenia koronawirusem. Warto zatem przyjrzeć się pracy redakcji, zmianom organizacyjnym i programowym oraz sposobom opisywania nowej rzeczywistości. Postaram się, zapewne wstępnie, zaprezentować je w niniejszym opracowaniu, które powstawało w szczególnym czasie pandemii. Jego tytuł zapowiada wskazany już dwojaki ogląd w perspektywie pragmalinwistycznej, mianowicie sprawdzenie sytuacji samych mediów i ich działań. Zebrany od połowy marca do połowy czerwca 2020 r. materiał stanowi pozornie asocjacyjną, tematyczną kompilację, pozwala jednak na nowo, podczas społecznej kwarantanny, odczytywać rolę mediów oraz ich podstawowe zadania.

Rzetelna, chociaż trudna do przyjęcia informacja [Bortnowski, 1999; Kunzlik, Zipfel, 2000] o aktualnym stanie zagrożenia nie miała powodować paniki, ale wpłynąć na zdyscyplinowanie i empatię, szczególnie względem grup ryzyka oraz służb medycznych. Informacyjność przekazu tworzyły treści faktograficzne w serwisach, które zasadniczo już wcześniej istniały, lecz zmienił się sposób ich realizacji. Media zaspokajały zatem informacyjne potrzeby odbiorcy [Goban-Klas, 1999, s. 45], natomiast wypełnianie innych zadań mediów wiązało się ze zmianami programowymi. Edukacja, nawet z minimalną, zdobytą dzięki niej wiedzą medyczną, umożliwiała odbiorcom lepszą troskę o zdrowie i życie swoje oraz bliskich (poradniki), a także realizowała cele oświatowe. Rozrywka wspierała psychicznie tych, którzy byli zmuszeni do izolacji społecznej, czasem przeżywanej samotnie (rozszerzenie oferty, ułatwienie do niej dostępu, np. *stream* koncertu, link filmu). Media publiczne oraz religijne pełniły misję [Zagórska, 2017], m.in. dzięki transmisji nabożeństw katolickich, protestanckich, prawosławnych, szczególnie w niedziele, w okresie Wielkiego Postu czy Wielkanocy.

Ogląd skoncentruje się na jednym z zadań mediów, a mianowicie na sposobach informowania, dominujących w polskich mediach, z nielicznymi odnie-

sieniami do kontekstów międzynarodowych i źródeł zagranicznych, by określić tematy konstruujące agendy redakcyjne w ciągu analizowanych trzech miesięcy. Inspirację stanowił monitoring mediów drukowanych i elektronicznych, wynikający z własnych zainteresowań, pracy akademickiej oraz zajęć ze studentami. Dominowały wówczas uniwersalne treści, z podobnym przekazem, niezależnie od części kraju czy rodzaju środków przekazu. Skoncentrowanie pracy na koronawirusie powodowało pewną monotematyczność, choć początkowo ograniczone zostały nie tyle dziennikarskie pomysły, ile możliwości ich realizacji. Przyjęto ogląd jakościowy, a nie ilościowy, ponieważ poddano mu duży i zróżnicowany materiał, taki jak dzienniki ogólnopolskie (np. „Dziennik. Gazeta Prawna”), regionalne (np. „Głos Wielkopolski”), tygodniki („Wprost”), portale, kanały informacyjne (TVP Info, TVN 24) czy konkretne programy (radiowe i telewizyjne serwisy informacyjne), w tym nowe, wprowadzone po zmianie ramówki (np. TVP: *Gospodarka w kwarantannie*, TVN: *Uwaga koronawirus*). Szczegółowy materiał do analizy oraz niniejszego zaprezentowania wyłoniono metodą losową, najpierw go selekcjonując, a następnie porządkując w bloki tematyczne. Cytaty opisano za pomocą wskazania medium (tytuł gazety, tygodnika, audycji, nazwa stacji radiowej, telewizyjnej, portal), autora publikacji (jeśli redakcja je podała), daty publikacji i dostępu oraz adresu internetowego. Zachowano redakcyjną reprezentację różnych regionów kraju czy świata, przywołując media zagraniczne jako źródło podawane przez polskie redakcje (np. „Le Parisien” w RMF24, „La Stampa”, „Il Mattino”, CNN w TVN24). Analiza zawartości pozwala wyłonić różne sposoby przedstawienia wybranych zagadnień.

Zmiany w mediach. Od newsroomu redakcyjnego do domowego

Niezwykle ważny, wręcz kluczowy aspekt badań, a nie jedynie ich kontekst, stanowią nowe doświadczenia organizacyjne i programowe mediów, zdobyte podczas epidemii koronawirusa. Dominantą w opisywanym czasie stało się wspólne dla nadawców i odbiorców zagrożenie – COVID-19. Zmiany zachodzące w samych redakcjach oraz w sposobie opisu przez nie rzeczywistości predestynują do podjęcia próby charakterystyki czy określenia specyfiki rynku medialnego A.D. 2020. Wiosną tego roku zmienił się sposób funkcjonowania redakcji rozumianej jako miejsce pracy (najczęściej zamknięte) i jako zespół dziennikarski (pełniący obowiązki zdalnie). Reorganizacja dotyczyła w różnym zakresie prasy, radia, telewizji i portali, wiele tytułów prasowych publikowano tylko w wersji elektronicznej. Niektóre decyzje miały swoje konsekwencje, np. zawieszenie wydań papierowych na czas zagrożenia koronawirusem albo na stałe, jak stało się

z tygodnikiem „Wprost” [https://www.press.pl/tresc/60978,_wprost_-zredukuje-redakcje_-zostanie-kilkunastu-pracownikow; <https://www.wirtualnemedial.pl/artykul/wprost-tygodnik-koniec-wydania-drukowanego-pmpg-tlumaczy-to-skutkami-koronawirusa>], który w wersji papierowej ukazywał się do 30 marca 2020 r.

Można powiedzieć, że w czasie kwarantanny zamarło życie realne i medialne, wszystko stało się zdalne. Już w początkowym okresie niepewności podjęto w redakcjach próby organizacji pracy w warunkach społecznej izolacji, ze zdalnymi kolegami redakcyjnymi, pracą poza newsroomem, ograniczoną infrastrukturą dla dziennikarzy zajmujących się redagowaniem tekstów, montażem radiowym bądź telewizyjnym. Właściwie pojawiła się nowa rzeczywistość – sposób i miejsce pracy, które można nazwać domowym newsroomem. Dziennikarze muzyczni pracowali również w prostych, szybko zaaranżowanych studiach, z dodatkowym mikrofonem i laptopem, co można zobaczyć na profilach mediów społecznościowych [https://www.polskieradio.pl/9/325/Artykul/2496121,Jak-Trojka-pracuje-w-czasach-koronawirusa?fbclid=IwAR1oV_2tV6xjIs8HDsxQRarxIPCfj25ympVbTZmCC-TtgGuAp1mf5M2shOs; <https://www.facebook.com/PatWyzga>; <https://www.facebook.com/Trojka.PolskieRadio/posts/2981045151957698>]¹. Redakcje radiowe wydłużały pasma, by pracować mogło jak najmniej osób (prezenter, realizator), w większości zdalnie, powtarzano audycje, emitowano koncerty, te zresztą, przygotowywane przez samych artystów, pojawiły się w sieci. Niektórzy chętnie pokazywali kuchnię dziennikarską, np. reporterzy „Faktów” TVN czy „Pulsu dnia” (WTK, Wielkopolska Telewizja Kablowa), co służyło również uwiarygodnieniu przekazu, widz bowiem mógł zobaczyć reportera pracującego w mieszkaniu.

Nietypowa sytuacja jest zawsze ciekawa medialnie, dlatego warto połączyć badania nad mediami ze sprawdzeniem medialnego opisu pandemii. W tym czasie istotnym elementem artykułów gazet i portali, a także programów telewizyjnych, stały się mapy, wykresy, infografiki oraz dane statystyczne, które cytowało również radio. W warstwie ikonicznej, zrozumiałej dla każdego odbiorcy, dominowały zdjęcia pustych ulic, miast, w realizacjach programów rozmowy przedstawiano na żywo bądź nagrywano za pomocą komunikatorów, przy gorszej jakości obrazu i dźwięku, kiedyś uważanej za nieemisyjną, teraz akceptowalną ze względu na czasowe obniżenie wymagań poziomu sygnału i parametrów technicznych. Nowym elementem graficznym stała się wizualizacja koronawirusa, jego quasi-logotyp pojawiał się w oprawie stacji telewizyjnych, okolicznościowych progra-

¹ Więcej: „Drodzy słuchacze, z powodu COVID-19 byliśmy zmuszeni do zmiany ramówki Trójki. Dbając o zdrowie i bezpieczeństwo naszych dziennikarzy, wprowadziliśmy audycje prowadzone w blokach. Jest dużo ważnych i potrzebnych informacji oraz więcej polskiej muzyki. Większość autorskich audycji została zastąpiona, ale nie martwcie się, wszyscy jesteśmy zdrowi. Po prostu dmuchamy na zimne! Ramówka w trybie awaryjnym dostępna na stronie www.PolskieRadio.pl będzie odświeżana na bieżąco. Dbajcie o siebie nawzajem! #zostanwdomu”.

mów, szczególnie o charakterze poradnikowym. Wyznacznikiem nowej medialnej rzeczywistości stały się charakterystyczne tematy, sprofilowanie narzędzi, zmiana organizacji pracy redakcji i dziennikarzy, zmiana programu, ramówek, nowe treści na łamach i antenach, wprowadzenie aktualnych propozycji, ilustracyjne komentarze oraz specjalistyczne słownictwo (np. wirus, kwarantanna). Ustanowiono charakterystyczną tożsamość wizualną, zmieniono reklamy, dostosowano je do czasu epidemii, a także ogłoszenia społeczne, które kilka razy w ciągu godziny zachęcały do mycia rąk, pozostania w domu czy pomocy innym. Do opraw graficznych portali i stacji telewizyjnych dodano nowe elementy: Zalecenia Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Infolinia ZUS czy Telemedycyna PZU.

Praktycznie wszystkie redakcje dostosowały swoje treści do potrzeb społecznych, urealniły sposób pracy, zachowując reżim sanitarny, a jednocześnie aktualizowały ofertę. Do nowych propozycji prasowych i programowych należały poradniki, sprofilowane medycznie, eksploatowane gatunkowo jako formy adekwatne i potrzebne, zarówno w prasie, jak też w mediach elektronicznych. Porady oraz poradnictwo nabrały nowego znaczenia, mimo określonego gatunkowo miejsca w mediach oraz literaturze przedmiotu [Smół, 2017]. Spośród przykładów wydań gazetowych przypomnieć można ogólnopolski dodatek „Gazety Wyborczej” – „Codzienny Poradnik Antywirusowy”: *Jak się uczyć w czasach epidemii. Informator dla nauczycieli, uczniów i rodziców* (16.03.2020) oraz portale tytułów lokalnych, jakie w tym czasie się ukazywały; przygotowano osobne zakładki okolicznościowe, niektóre nadal aktywnie działają [<https://tvn24.pl/polska/koronawirus-w-polsce-ile-osob-nie-zyje-kim-byly-dane-z-6-czerwca-2020-4514590>; <https://tvn24.pl/polska/koronawirus-w-polsce-ile-osob-nie-zyje-kim-byly-dane-z-26-czerwca-2020-4514590>] (stan na 28.06.2020). Treść belki fleszowej „Gazety Pomorskiej” brzmiała następująco:

Najważniejsze informacje o trwającej w Polsce i na świecie pandemii koronawirusa. Aktualne newsy i komunikaty ministerstwa zdrowia, wywiady z ekspertami oraz mapy i statystyki z całego kraju. Jak wygląda epidemia koronawirusa w Polsce? Ile odnotowano zakażeń? Co wiemy na temat leczenia COVID-19? Kiedy uda się wyhamować pandemię? Dowiedz się więcej o koronawirusie SARS-CoV-2 i chorobie COVID-19, jaką wywołuje ten wirus. Bądź na bieżąco! [<https://pomorska.pl/koronawirus> – dostęp: 10.06.2020]².

² <https://pomorska.pl/koronawirus> [dostęp: 10.06.2020]. „Nowości – Dziennik Toruński” na swojej stronie internetowej również poświęcał miejsce koronawirusowi w raporcie aktualizowanym na bieżąco dla województwa kujawsko-pomorskiego, zob. <https://nowosci.com.pl/koronawirus-w-kujawskopomorskiem-raport-na-zywo-najnowsze-informacje-z-regionu-22052020/ar/c1-14845518> [dostęp: 10.06.2020] oraz dla kraju i świata, zob. <https://nowosci.com.pl/koronawirus-w-polsce-i-na-swiecie-granice-z-niemcami-czechami-i-slowacja-znow-otwarte-raport-na-zywo-minuta-pominucie-13062020/ar/c1-14823840> [dostęp: 10.06.2020].

Spoty stacji radiowych i telewizyjnych nabrały profilaktycznego, ostrzegawczego charakteru. Oprócz dominującej tematyki w serwisach informacyjnych pojawiły się nowe audycje, głównie poradnikowe, także interaktywne, z udziałem słuchaczy i widzów oraz specjalistów odpowiadających na ich pytania. Dzięki codziennym rozmowom uspokajano nastroje społeczne, wyjaśniano wątpliwości, towarzyszyono odbiorcom. Polskie Radio przedstawiło nowe propozycje w artykule o znamionym tytule, określającym misję mediów na czas kwarantanny: *Musimy radzić i informować. Dodatkowe audycje Polskiego Radia w związku z zagrożeniem koronawirusem*:

Programy Polskiego Radia SA zmieniają ramówki. Wprowadzają więcej programów poradniczych, edukacyjnych i informacji dotyczących przeciwdziałaniu epidemii. Polskie Radio SA uruchamia dodatkowe audycje, w których wspiera słuchaczy i prowadzi akcję edukacyjną, mającą na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się koronawirusa i choroby COVID-19 [<https://www.polskieradio.pl/7/1579/Artykul/2471575,Musimy-radzie-i-informowac-Dodatkowe-audycje-Polskiego-Radia-w-zwiazku-z-zagrozeniem-koronawirusem>].

Wśród radiowych zmian programowych pojawiły się propozycje opisane wcześniej, charakterystyczne dla czasu pandemii, a zatem intensyfikacja tematów okolicznościowych w serwisach i audycjach, poradniki, dłuższe pasma prezenterkie (prowadzone częściowo z domu), powtórki koncertów (np. PR3), promocja kultury w związku ze szczególnie trudnym czasem dla artystów (telefoniczne rozmowy z aktorami, dyrektorami teatrów itp.). Stacja RMF Classic włączyła się w ogólnopolską akcję *Kultura online* [<https://www.rmfflclassic.pl/kultura-online>] oraz *Zostań w domu* [[#ZostańWDomu](https://www.rmfflclassic.pl/zostan-w-domu) w RMF Classic]:

W czasie pandemii wszyscy spędzamy czas w domach – zgodnie z hasłem *#zostańwdomu*. Także artyści, dla których jest to czas szczególnie trudny. W wielu przypadkach musieli odwołać koncerty, spotkania z fanami i premiery płyt. Pozbawieni koncertów i kontaktu z publicznością, radzą sobie z czasem na różne sposoby. Jak? O to pytamy w cyklu *#ZostańWDomu* w magazynie *Życie z Klasą* w RMF Classic. Do posłuchania co tydzień na antenie, a później tutaj – w formie podcastów. Polecam na wolny wieczór i zapraszam, Marta Kubala [<https://www.rmfflclassic.pl/program/ZostanWDomu-w-RMF-Classic,766.htm>].

Redakcje telewizyjne zmieniały ramówki, dostosowując możliwości pracy w stanie epidemii do potrzeb odbiorców. Pasma z anten-córek trafiały na główną antenę (TVN, Polsat), powtarzano poradniki, programy medyczne (np. TVP, „Poradnik dla seniora” [<https://www.tvp.info/47572459/poradnik-dla-seniora-w-tvp-info>]), uruchomiono pasma edukacyjne (np. „Szkoła z TVP”) [<https://szkola.tvp.pl/>]. Telewizje również przygotowywały swoje poradniki, np. „Uwaga koronawirus” (TVN), „Koronawirus Poradnik” (TVP, z pytaniami typu: Czy przez

palenie papierosów można zarazić się koronawirusem?). Nieco swobodniejszą formę, inforozrywkową czy rozrywkową, miały tematy prezentowane w pasmach śniadaniowych, np. „Program antywirusowy” Krzysztofa Rzeźniowieckiego (od codziennych do 2–3 wydań tygodniowo w czerwcu 2020 r., TVP). Polsat proponował i proponuje na swoim portalu raporty o koronawirusie [<https://www.polsatnews.pl/raport/koronawirus-z-wuhan/>]. Trudno o wyznaczenie cezury czasowej, ponieważ niektóre propozycje programowe obowiązywały dość długo, tak jak w przypadku portali, zakładek, dodatkowych treści, inne zmieniły częstotliwość, formę czy zakończyły emisję („Szkola z TVP”), przynajmniej sezonową (na czas wakacji). Materiały telewizyjne cechowała mniejsza dynamika, ponieważ przygotowywano ich mniej, więcej pojawiało się zdjęć archiwalnych, agencyjnych, często powtarzanych, setki nagrywano za pomocą komunikatorów, newsów nie kończono standupperami.

Zmiany w mediach dotyczyły nie tylko sposobu wykonywania obowiązków oraz bezpieczeństwa samych dziennikarzy, organizacji redakcji, zdalnych aktywności, ograniczeń co do pracy w studiu czy newsroomie. Objęły również zagadnienia teoretyczne, redefinicję gatunkowej informacji, spełniającej potrzeby odbiorców [Goban-Klas, 1999] oraz rolę porady [Smół, 2017], zyskującej popularność, choć eksploatowanej w zawężonej specjalizacji. Niezależnie od medium, w czasie pandemii informacja wspierała, uspokajała, ostrzegała, a czasem przerażała, wpływając na zachowania odbiorców. Trudno określić, czy były to działania intencjonalne, zamierzone, sprofilowane społecznie czy też nie, przestrzegające jedynie zasady negatywizmu [Kunczik, Zipfel, 2000]. Wydaje się jednak, że sama rzeczywistość, dotycząca także dziennikarzy, okazała się na tyle trudna, że przekaz nie miał charakteru sensacyjności. Cechowała go faktografia, konkretyzacja, zwięzłość, narracja z zachowaniem kontekstu międzynarodowego i przywołaniem zagranicznych źródeł. Intensywność dramatycznych treści, a nie ich celowa eskalacja, wynikała z rzeczywistości, np.:

Radio Zet: *Przerabiają lodowisko na kostnicę. W Hiszpanii ofiar jest więcej niż w Chinach* Koronawirus nie tylko we Włoszech zabił już więcej zakażonych niż w Chinach. W Hiszpanii sytuacja jest dramatyczna. Nie nadążają szpitale, ale też kostnice. W ciągu ostatniej doby w kraju padł rekord w liczbie zgonów, a władze Madrytu poinformowały, że jedno z tamtejszych lodowisk zostanie przekształcone na kostnicę [Kulej, 25.03.2020].

Chociaż przekaz wzbudza emocje, starano się, by polskie media nimi nie epatowały, natomiast odwoływały się do faktografii, danych, statystyk. Często podawano konkretne zestawienia procentowe, wykresy dotyczące zachorowań, wyzdrowień i zgonów, z podziałem na województwa, kraje w Europie i na świecie. „Wiadomości” 10 maja 2020 r. informowały m.in. o tym, że liczba zakażonych

koronawirusem na świecie przekroczyła cztery miliony, lecz według ekspertów pandemia wyraźnie zwalnia. Materiały informacyjne, a szczególnie telewizyjne, rządzą się swoimi prawami, zgodnie z retoryką telewizji [Sobczak, 2018].

Jak wynika z przedstawionych wcześniej przykładów działalności mediów w czasie pandemii, warto przypomnieć o ograniczonych możliwościach pracy redakcji i dziennikarzy. Usprawiedliwione są zatem pewne zmiany w programie czy w produkcji konkretnych materiałów. Należy do nich wspomniana emocjonalność, a także powtarzalność tematów w wydaniach danego dnia. Zdarza się to w zwykłym trybie pracy dziennikarskiej, jeśli pomysł reportera jest ciekawy i ważny, trafia na łamy czy na antenę, natomiast ten sam temat konstruuje agendy wielu mediów. Poniższy przykład ilustruje ową powtarzalność – ten sam news 7 maja 2020 r. pojawił się w trzech serwisach telewizyjnych:

Fakty: Koronawirus w kopalniach. Ruszyły badania przesiewowe dla górników;
Wiadomość: Główny Inspektor Sanitarny zarządził testy przesiewowe dla górników;
Wydarzenia: Badanie górników; powstrzymać epidemię.

Nowym zjawiskiem, zauważalnym głównie w marcu, było przygotowanie całego serwisu na jeden temat (w telewizji ok. 8 materiałów, w radiu 3–5). Często w monitorowanych przykładach odwoływano się do jednego źródła informacji, bez uwzględnienia ich konfrontatywności. Byłoby to bardziej uzasadnione w przypadku agencji informacyjnych, ale czas zagrożenia koronawirusem wpłynął na liberalizację zasad redakcyjnych. Polska stacja telewizyjna 17 kwietnia 2020 r. konsekwentnie cytowała amerykańską, np.:

Jak podkreśla CNN, są cztery kraje, które w świetle obecnego kryzysu mogą stanowić przykład dla innych państw: Tajwan, Islandia, Korea Południowa oraz Niemcy; Jak zauważa CNN, odpowiedź Islandii na pojawienie się koronawirusa nie była szczególnie innowacyjna; Wczesna diagnoza, wczesna kwarantanna i wczesne podjęcie leczenia są kluczowe – przekonuje w rozmowie ze stacją CNN [<https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-na-swiecie-12-lekcji-od-czterech-panstw-4558160>].

Z czasem do mediów wróciła polityka, szczególnie w polskich kontekstach wyborczych, a wraz z nią adekwatna retoryka. Mimo trudnych warunków pracy, ograniczeń związanych z zachowaniem rygoru sanitarnego i społecznej izolacji, przestrzegano linii redakcyjnej, a zatem zróżnicowania dziennikarskiej narracji. Materiały mogły mieć podobny wydźwięk albo głosić przeciwne treści czy różną interpretację zjawisk, np.:

Fakty 7.05.2020: Wszystkie kraje Unii wejdą w tym roku w poważną recesję;
Wiadomości 7.05.2020: Amerykanie szykują się do całkowitego otwarcia gospodarki i znoszenia restrykcji; życie powoli wraca do normy w dotkniętych pandemią Włoszech i w Hiszpanii; Brytyjczycy czekają na plan wyjścia z kryzysu.

W związku z odmrożeniem gospodarki, mimo diagnozowanych zachorowań, sytuacja mediów powoli się normalizuje, choć trudno mówić o zakończeniu pandemii czy przewidzieć jej obecne oraz przyszłe konsekwencje.

Koronawirus jako dominanta agendy

Kontrola czasu i wyboru tematów [McQuail, 1994], a nawet kontrola zasobów informacji, niegdyś oczywista dla praktyków i medioznawców, w sytuacji ekstremalnej, takiej jak globalne zagrożenie COVID-19, staje się złudna. Temat dominujący umożliwia podjęcie wielu wątków dotyczących koronawirusa, ponieważ wszystkie agencje informacyjne głównie nim się zajmowały. Tematy podejmowane przez media w czasie pandemii dotyczyły w szerokim ujęciu jego aspektów biologicznych, medycznych i społecznych. Zostaną one zilustrowane przykładami oraz poddane analizie problemowej w odniesieniu do agendy [Zagórska, 2018].

Wydaje się, że w pierwszych tygodniach pandemii, szczególnie w marcu 2020 r., tematy dotyczące edukacji, nauczania zdalnego stały się zastępczymi, wypierały inne. Gościły na łamach oraz antenach obok zagadnień medycznych, bez obecności, co zaskakujące, polityki czy gospodarki, które powróciły nieco później, podobnie jak kwestie oświatowe w ujęciu bardziej szczegółowym, np. egzamin ósmoklasisty, matury itp. Prezentowane poniżej tematy stanowią jedynie pewien wybór poruszanych wątków, który zostanie skrótowo przedstawiony, tak jak wcześniej, za pomocą cytatu, agendy bądź omówienia.

Newsy medialne dotyczyły statystyk zachorowań i śmiertelności, przebiegu kwarantanny, prezentowały sytuację w Polsce i na świecie, z odwołaniem do zagranicznych źródeł informacji, dzięki którym zyskiwały wiarygodność, a jednocześnie materiał bez konieczności zaangażowania własnych dziennikarzy. Mimo dramatyzmu niektórych przekazów, większość miała wymiar pozytywny, z wyrażeniem empatii dla chorych, lekarzy, pielęgniarek, wskazywaniem pozytywnych przykładów zachowań czy społecznych inicjatyw. Medialne materiały zyskały charakter wspierający, mimo tragicznych doniesień, szczególnie z Włoch i Hiszpanii, a później z USA i Ameryki Południowej. Do wyjątków należały epizody piętnujące zakażonych, choćby tego nieświadomych, przechodzących chorobę bezobjawowo, a nawet przykłady internetowego hejtu, zakończonego odebraniem sobie życia przez lekarzy [<https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-w-rosji-trzeci-lekarz-w-ciagu-tygodnia-wypadl-z-okna-szpitala-skarzyl-sie-na-warunki-pracy-4572974>].

Opis wirusa pod względem biologicznym i medycznym znajdował się początkowo w serwisach i tekstach informacyjnych oraz w szybko powstających

poradnikach, już wcześniej wspomnianych w związku z realizacją funkcji edukacyjnej. Opracowania oraz programy przypominały o noszeniu maseczek czy koniecznej odległości, a przede wszystkim dementowały plotki, korygowały domysły, wyobrażenia czy mity na temat choroby, np. odporność, sposób zakażenia, objawy. Zaletę wydań w mediach elektronicznych ze względu na ich interaktywność stanowiła możliwość odpowiadania na pytania słuchaczy i widzów, a powtarzalność emisji danej audycji zwiększała grupę odbiorców oraz skuteczność działań nadawcy.

Na początku stanu zagrożenia w Polsce media podawały przykłady państw, które dobrze sobie poradziły z koronawirusem, np. Tajwan, co wpływało na poprawę nastrojów społecznych, realne podejście do zagrożenia, szukanie rozwiązań, wzorców działań. „Rzeczpospolita” w tekście pod headlinem *Koronawirus SARS-CoV-2* pisała między innymi:

Taipei podjęło działania profilaktyczne, zanim na wyspie wykryto przypadki zarażonych koronawirusem. Do walki wprężnięto Big Data i sztuczną inteligencję [Chrabota, 19.03.2020].

Pierwsze doniesienia pochodzą z początku roku. Polskie Radio 24 już 29 stycznia 2020 r. wyemitowało rozmowę z Hanną Shen, korespondentką polskich mediów w Azji, która zwracała uwagę na dwie różne narracje, władz Chin i internautów:

Jest dużo złości w mediach społecznościowych, że informacje o zachorowaniach nie trafiły do publicznej wiadomości na samym początku epidemii. Pierwsze przypadki miały miejsce na początku grudnia. Oficjalnie o wirusie zaczęto mówić 20 stycznia, w przypadku takiego wirusa to wieczność – mówiła w Polskim Radiu 24 Hanna Shen [<https://www.polskieradio24.pl/5/1223/Artykul/2444890,Hanna-Shen-o-sytuacji-w-Wuhan-wladze-obawiaja-sie-protestow>].

Polskie Radio informowało w tym kontekście m.in. o drugiej fali zachorowań w Chinach (12.03.2020) [<https://www.polskieradio24.pl/130/8359/Artykul/24723-05,Hanna-Shen-w-Chinach-mozliwa-jest-druga-fala-zakazen-koronawirusem>], o radzeniu sobie przez Tajwan, ale też o odpowiedzialności WHO i Chin (20.05.2020) [<https://www.polskieradio24.pl/130/8359/Artykul/2514440,Pandemia-koronawirusa-Hanna-Shen-Chiny-i-WHO-sa-odpowiedzialne-za-to-co-sie-stalo>].

Cezurę medialną stanowią zapewne pierwsze publikacje o pierwszej ofierze śmiertelnej w Polsce („Głos Wielkopolski”, 12.03.2020 [Woźniak, 12.03.2020]) i społecznych reakcjach:

Gmina Mosina zamarła. Ognisko Koronawirusa (wykryto go u pięciu osób, które miały kontakt z mieszkanką Czapur pod Mosiną; na badania zgłosił się burmistrz i proboszcz, por. „Gazeta Wyborcza”, 16.03.2020).

Jednym z najważniejszych tematów stały się kluczowe decyzje rządu, ogłaszane na konferencjach prasowych. Pierwsza dotyczyła wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego (np. Polskie Radio, źródło: IAR i PAP, 13.03.2020).

W stanie pandemii bardzo szybko podjęto próby szukania rozwiązań medycznych, infrastrukturalnych, ale też praktycznych (maseczki). „Głos Wielkopolski” (20.03.2020) pisał:

Kolejne laboratoria pracują nad wykrywaniem wirusa. W Poznaniu chcą zrobić własne testy.

Poznańskie media informowały o badaniu próbek, maszynie sprowadzonej z Brna do szpitala zakaźnego oraz pracach PAN nad polskimi testami [Karczewska, 19.03.2020]. Naukowcom udało się stworzyć test na obecność koronawirusa w ciągu kilku dni [Piechota, Woźniak, 4.04.2020], jak informowała TVP Poznań (27.03.2020). „Wiadomości” (14.05.2020) przypominały: „Na całym świecie trwają badania nad lekiem na COVID-19”, przedstawiając temat z okazji Święta Farmaceutów oraz w kontekście działań polskich naukowców.

Większe bezpieczeństwo miały zapewnić środki dezynfekcyjne, płyny, rękawiczki, a przede wszystkim maseczki. Często stawały się tematem medialnym, ponieważ nie tylko były szyte, kupowane, noszone, odkazane, ale wątpliwości budziła ich skuteczność, certyfikaty, użyteczność, czas stosowania, a nawet możliwość – jak się to stało w Polsce – szycia na własny użytek. Onet podawał za agencją Reuters, że amerykańskie służby medyczne rekomendują noszenie masek, ponieważ wiele osób zakażonych koronawirusem nie ma objawów choroby COVID-19, zatem do zakażeń może dochodzić całkowicie nieświadomie. Jak dowodzą ostatnie badania, wirus może przenosić się nie tylko poprzez kaszel czy kichanie, ale także poprzez rozmowę czy inne aktywności głosowe [<https://wiadomosci.onet.pl/swiat/koronawirus-usa-amerykanske-cdc-zalecaja-powszechnenoszenie-masek/q954vn7>].

„Wiadomości” (13.05.2020) ostrzegają:

Minister zdrowia poinformował dziś, że niestety 600 tysięcy maseczek, które dotarły do Polski z Unii Europejskiej, nie spełnia żadnych norm (...). Certyfikatów nie miały też maseczki, jakie jedna z firm sprzedała Ministerstwu Zdrowia. Resort skierował sprawę do prokuratury.

Newsy dotyczyły również działań zagranicznych, od europejskich po światowe. Jak podało Polskie Radio (źródło: Informacyjna Agencja Radiowa), Francja

zadbała o produkcję własnych maseczek oraz respiratorów (decyzja prezydenta Emmanuela Macrona) [<https://polskieradio24.pl/5/1223/Artykul/2484595,Macron-chce-aby-Francja-i-Europa-same-produkowaly-maseczki-ochronne>]. Materiały przygotowywano także na temat szczepionek i testów klinicznych. Od 6 kwietnia w Paryżu pracowała grupa kilkudziesięciu naukowców z kilku instytutów, poszukujących skutecznej szczepionki oraz leku, który pomógłby najciężej chorym w wyzdrowieniu [<https://fakty.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/aktualnosci/news-francja-testy-kliniczne-nowego-leku-na-koronawirusa,nId,4424537>]. Podobne zagadnienia przedstawiają media amerykańskie, np. powołanie przez administrację prezydenta Trumpa grupy „Scientists to Stop COVID-19”, złożonej z miliardów i naukowców, prowadzącej badania w kwestii szczepionki na COVID-19 (28.04.2020) [Perper, 28.04.2020].

Media stopniowo mierzyły się z mitami dotyczącymi koronawirusa, m.in. w związku z przypadkami zachorowań wśród dzieci i młodzieży, o których roztropność apelowała WHO.

Nastoletni chłopiec zmarł w szpitalu Santa Maria de Feira w Portugalii. Według europejskich mediów to najmłodsza ofiara koronawirusa w Europie. Wprawdzie chłopiec został zaliczony do liczby osób, które zmarły z powodu (...) COVID-19, ale rozpoczęto już badanie służące ustaleniu bezpośredniej przyczyny jego śmierci – poinformowała telewizja RTP. Jak relacjonują portugalskie media, 14-latek cierpiał na choroby autoimmunizacyjne, m.in. łuszczycę. (...) Światowa Organizacja Zdrowia apeluje do młodych ludzi, aby przestrzegali zasad bezpieczeństwa w związku z pandemią koronawirusa, gdyż jak podają statystyki, przypadki śmiertelne wśród nastolatków również się zdarzają [<https://wiadomosci.onet.pl/swiat/koronawirus-portugalia-zmarl-zakazony-14-latek/151pxwv>].

Obszerna była część materiału dotycząca szpitali, brano pod uwagę ich przygotowanie czy też jego brak: „Polskie szpitale nie są gotowe na koronawirusa” („Dziennik. Gazeta Prawna”, nr 40, 2702.2020), powołanie szpitali jednoimiennej, ich przepełnienie:

Jednoimienne szpitale wypełniają się już pacjentami. Ministerstwo zapowiada utworzenie kolejnych dedykowanych placówek [<https://www.tokfm.pl/Tokfm/7,171710,25845750,jednoimienne-szpitala-wypelniaja-sie-juz-pacjentami-ministerstwo.htm>], zakaz odwiedzin pacjentów [<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,25778504,koronawirus-zakaz-odwiedzin-w-poznanskich-szpitalach.html>]³

czy powrót do normalnego trybu:

³ <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,25778504,koronawirus-zakaz-odwiedzin-w-poznanskich-szpitalach.html> [publikacja: 11.03.2020; dostęp: 20.06.2020] oraz „Głos Wielkopolski”, 11.03.2020: „W Poznaniu szpitale zakazują odwiedzin pacjentów”.

Dwa szpitale z regionu [w Łomży i Białymstoku – przyp. K.Z.] przestają funkcjonować jako jednoimienne zakaźne [<https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/184613>].

Najbardziej dramatyczne doniesienia dotyczyły lawinowo rosnącej grupy chorych, zgonów (w szpitalach, domach seniora), braku sprzętu oraz opieki i problemów z kremacją, pochówkami czy brakiem miejsc w kostnicach [<https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1460163,wlochy-koronawirus-brakuje-miejsc-w-kostnicach.html>].

W Lombardii pogłębia się kryzys na tle wzrostu liczby zgonów osób zakażonych koronawirusem. Brakuje tam miejsc w kostnicach. Szczególnie trudna sytuacja jest w rejonie Bergamo. Jej symbolem jest 11 stron lokalnej gazety „L'Eco di Bergamo” z nekrologami [Sikorski, 20.03.2020].

Hiszpanie mieli podobny problem jak Włosi, o czym informował Polsat News:

Krematoria w Madrycie nie nadążają z codziennym spopielaniem zwłok ofiar śmiertelnych epidemii koronawirusa. Mimo udostępnienia miejskiego lodowiska na kostnicę w stolicy Hiszpanii nadal brakuje miejsca na przechowywanie ciał zmarłych do czasu kremacji [<https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2020-03-29/koronawirus-w-hiszpanii-w-madrycie-nie-nadazaja-z-kremacja-ofiar-epidemii/?ref=1491574>].

Na wyobraźnię oddziaływały też newsy dotyczące przechowywania ciał, np. w Wielkiej Brytanii:

Ma powstać ogromna kostnica na lotnisku w Wielkiej Brytanii w Birmingham. Początkowo będzie miała miejsce na 1500 ciał, a potem zostanie rozbudowana, żeby mogła pomieścić 12 tys. zmarłych [<https://www.tvp.info/47316635/koronawirus-w-wielkiej-brytanii-na-lotnisku-powstanie-ogromna-kostnica>].

Dziennik „Le Parisien”, cytowany przez RMF24 [Kulej, 25.03.2020], informował o sytuacji we Francji i przekształceniu magazynu targu spożywczego na kostnicę, a lotniska Orly – w centrum ewakuacji chorych na COVID-19 do Kraju Loary oraz Normandii, w razie potrzeby do innych krajów europejskich za pomocą śmigłowców, samolotów wojskowych oraz cywilnych. Przywołane opisy są zwięzłe, konkretne, tym samym bardziej perswazyjne.

Do poruszających newsów czasu pandemii oprócz funeralnych należą przykłady przybliżające dramatyczne historie, takie jak odbieranie sobie życia przez lekarzy, sprowokowanych agresją językową i hejtem [Cegiela, 2014; Niepytalska-Osiecka, 2014]. Sytuacja taka miała miejsce w Polsce [<https://wiadomosci.onet.pl/kielce/wojciech-rokita-nie-zyje-hejt-byl-przyczyna/dnl1bs3>; <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Wojciech-Rokita-nie-zyje.-Lekarz-z-koronawirusem-popelnil->

samobójstwo-przez-hejt; <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1947916,1,lekarz-popelnil-samobojstwo-przez-hejt-epidemia-budzi-zle-instynkty.read>]; w celu ilustracji przywołuję wiadomość Radia Zet:

Profesor Wojciech Rokita, lekarz zakażony koronawirusem, zmarł w środę w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Kielcach. Przyczyną śmierci lekarza było samobójstwo – powiedział w rozmowie z Onetem adwokat Sławomir Gierada. Prof. Wojciech Rokita najprawdopodobniej padł ofiarą hejtu [<https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Wojciech-Rokita-nie-zyje.-Lekarz-z-koronawirusem-popelnil-samobojstwo-przez-hejt>].

Inną przyczynę, choć media jej nie podały, miało samobójstwo francuskiego lekarza:

Bernard Gonzalez, lekarz francuskiego klubu Stade de Reims, popełnił samobójstwo po tym, jak zakażił się koronawirusem – informuje „Le Parisien”. 60-latek niedawno zakażił się koronawirusem i znalazł się w izolacji wraz ze swoją żoną (...). W niedzielę Gonzalez popełnił samobójstwo i zostawił list pożegnalny – według „Le Parisien” jego dramatyczna decyzja miała bezpośredni związek z COVID-19 [<https://www.sport.pl/pilka/7,173971,25847665,francja-w-szoku-bernard-gonzalez-popelnil-samobojstwo-po-zakazeniu.html>].

Media informowały też o zaskakujących śmierciach lekarzy w Rosji:

Jak podało w sobotę radio Echo Moskwy, w obwodzie woroneskim z okna szpitala wypadł lekarz pogotowia ratunkowego. Mężczyzna jest zakażony koronawirusem, a w ostatnim czasie skarżył się na brak środków ochrony. Wcześniej w Rosji zginęły w takich samych okolicznościach dwie lekarki [<https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-w-rosji-trzeci-lekarz-w-ciagu-tygodnia-wypadl-z-okna-szpitala-skarzyl-sie-na-warunki-pracy-4572974>].

W marcu dominowały newsy dotyczące wprowadzanych restrykcji. Ograniczenia w poruszaniu się dotyczyły zarówno komunikacji miejskiej, np. w Częstochowie (25.03.2020 [<https://czestochowa.wyborcza.pl/czestochowa/7,84749,25819605,mpk-czestochowa-ogranicza-liczbe-miejsc-w-autobusach-i-tramwajach.html>]), jak też międzynarodowej, np.

Rząd przedłużył do odwołania wstrzymanie międzynarodowego ruchu kolejowego oraz obowiązek 2-tygodniowej kwarantanny dla osób przekraczających granicę – poinformowano o tym, w rozporządzeniu opublikowanym w Dzienniku Ustaw [Trójka, 26.03.2020].

Wśród ważnych restrykcji i przedstawianych tematów znalazło się zamknięcie granic Polski [<https://slubice.naszemiasto.pl/tag/zamkniecie-granic-gubin>], o czym pisał m.in. portal [Slubice24.pl](https://slubice24.pl).

Prezydent Świnoujścia: zamknąć granice dla wszystkich. Burmistrz Ślubic: jestem za
Włodarze nadgranicznych miast są zaniepokojeni sytuacją na granicach. Prezydent Świnoujścia Janusz Żmurkiewicz zaapelował do ministra MSWiA o zamknięcie polsko-

-niemieckiej granicy – bez wyjątków dla pracowników. Podobnie uważa burmistrz Słubic [<https://www.slubice24.pl/wiadomosci/aktualnosci/15605-prezydent-swinoujscia-zamknac-granice-dla-wszystkich-burmistrz-slubic-jestem-za>].

Pierwszy dzień kontroli granicznych w Słubicach. Na moście niewielka kolejka. Rodacy wracają do kraju z walizkami. W nocy z 14 na 15 marca zostały zamknięte granice Polski. Do Frankfurtu można wejść bez problemu, jednak trudniej będzie dostać się do Słubic [Pazda, 15.03.2020].

„Gazeta Prawna” (8.05.2020) informowała o propozycji Komisji Europejskiej, by UE przedłużyła zamknięcie swych granic zewnętrznych do 15 czerwca [<https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1475482,ke-przedluzenie-zamknecia-granic-ue-koronawirus-15-czerwca.html>]. „Gazeta Wyborcza” (16.03.2020) pisała o powrotach do kraju:

Polacy wracają do domu (czarterowe samoloty LOT-u mają dowieźć obywateli Polski przebywających za granicą).

Inny temat goszczący w mediach dotyczył kwarantanny społecznej i bardziej czy mniej odpowiedzialnych zachowań w czasie pandemii, które wynikały z przestrzegania bądź lekceważenia rygorów, zasadniczo podobnych, wprowadzanych przez kolejne kraje. Należało do nich ograniczenie swobodnego poruszania się, kontrola pobytu w domu osób podejrzanych o zakażenie, odwołanie imprez masowych, zdalna praca i edukacja, organizacja szpitali zakaźnych, ich przepelnienie itd. Wśród zaskakujących obostrzeń, jak np. późne reakcje władz Francji, znalazło się wprowadzenie od 1.04.2020 zakazu przeprowadzek poza koniecznymi do walki z epidemią oraz „sytuacjami wyjątkowymi”, np. „zagrożeniami zdrowotnymi, społecznymi lub innymi niebezpieczeństwami” oraz w celach gospodarczych [<https://www.tvp.info/47389739/rzad-francji-zakazal-przeprowadzek-do-odwolania>]. Media zagraniczne zwracały uwagę na brak dyscypliny. TVN24 cytował włoskie media, np. dziennik „Il Mattino”, wydawany w Neapolu, który alarmował: „Wychodzi za dużo ludzi” i ostrzegał mieszkańców, że kontrole będą bardziej surowe. „La Stampa” prezentowała zdjęcie tłumu przy jednym z targów, na którym ludzie nie przestrzegają zasad zachowania odległości co najmniej 1 metra. Przywołując francuskie media, TVN24 ostrzegał, że „kwarantanna i zamknięcie ludzi w domach niemożliwe są w afrykańskich megametropoliach” (dziennik „Le Figaro”) [<https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-we-wloszech-setki-osob-na-ulicach-neapolu-4541913>]. Na „katastroficzny scenariusz” w Afryce uwagę zwracały inne polskie media, powołując się na francuskie źródła. „Gazeta Prawna” pisała o reakcjach policji:

Wobec nieprzestrzegania godziny policyjnej i zakazu zgromadzeń w wielu miejscach dochodzi do starć z policją. RFI podaje, że w Kenii policja użyła gazu łzawiącego i brutalnie biła ludzi na ulicach Mombasy i Kisumu. W Nairobi od kuli policyjnej zgi-

nał trzynastoletni chłopiec [<https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1466322,francja-koronawirus-media-afryka-zagrozenie.html>]; zob. też <https://www.niedziela.pl/artykul/51179/FrancjaMedia-zagrozenie-Afryki>].

Relacjonowano zamieszki i sytuacje konfliktowe w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii czy innych państwach. Pojawiały się materiały raczej relacjonujące przebieg pandemii niż wyjaśniające jej powód i szukające winnych, jedynie w cytowanych wypowiedziach polityków (badania w Wuhan, oskarżenia WHO itp.). Zaskakujące były też reakcje przywódców UE:

Przewodnicząca KE Ursula von der Leyen złożyła Włochom „szczerze przeprosiny” za niewystarczającą pomoc na początku wybuchu epidemii koronawirusa. Wspomniała też o „młodej matce z Polski, która nie zobaczy, jak rośnie jej dziecko [<https://dorzeczy.pl/swiat/136734/emocjonalne-wystapienie-von-der-leyen-mowila-min-o-matce-z-polski.html>]

oraz przywódców państw, przeprasających swoich obywateli za spóźnione reakcje albo odwrotnie – za wprowadzenie restrykcji i *lockdown*, np. Erna Solberg, premier Norwegii [Sikorski, 1.06.2020].

Oprócz zawieszenia zajęć w szkołach i na uczelniach, przeniesienia ich w tryb zdalny, zakazano wydarzeń o charakterze imprez masowych. Informowały o tym głównie media sportowe:

Ekstraklasa S.A. podjęła decyzję. Mecze odwołane do 26 kwietnia włącznie” [<https://sport.onet.pl/pilka-nozna/ekstraklasa/koronawirus-mecze-pko-ekstraklasy-odwolane-do-26-kwietnia-wlacznie/k7bnfte>] (później przedłużono zawieszenie rozgrywek).

Stopniowo ograniczono grupy wiernych uczestniczących w nabożeństwach. Wiele z nich transmitowały redakcje świeckie, religijne, w tym portale parafialne i profile społecznościowe, odpowiadając na zapotrzebowanie odbiorców, co potwierdziły badania branżowe⁴ (zainteresowanie transmisjami niedzielnych oraz świątecznych mszy św., Triduum Paschalnego i Wielkanocy, a także ich przeżyciem w 2020 r. [<https://swietawdomu.pl/>; <http://archpoznan.pl/pl/wielkanoc-w-domu-przewodnik-po-swietowaniu-w-czasie-pandemii>]).

Początkowo gospodarce poświęcono relatywnie mało uwagi, dziennikarze podjęli te wątki, kiedy powróciła dyskusja o stanie światowej ekonomii i konsekwencjach trwającego kryzysu. Dotyczyły wszystkich sektorów, dużych i małych firm, różnych grup zawodowych, różnych form działalności, np. turystycznej (im bliżej długich weekendów i wakacji). Jednak intensywności nabrały w związku

⁴ „W ostatnich dniach wyraźnie wzrosło zainteresowanie transmisjami mszy świętych w polskich stacjach telewizyjnych”, cyt. za: M. Kurdupski, *Duży wzrost oglądalności mszy świętych w telewizji*, [<https://www.wirtualnemedi.pl/artykul/duzy-wzrost-ogladalnosci-mszy-swietych-w-telewizji-analiza>].

z rządowymi obietnicami, o których mówiły wszystkie media, od „Gazety Wyborczej” (GW nr 65, 2020, 18.03.2020 *Pomoc dla firm lada chwila*) po „Gościa Niedzielnego” [<https://www.gosc.pl/doc/6220543.Prezydent-Platnosci-do-ZUS-odroczone-i-na-raty-Nie-unikniemy>], a do czerwca emitowano spoty telewizyjne z udziałem przedsiębiorców, którzy otrzymali wsparcie. Dyskusje na temat tarczy i sytuacji w kraju polaryzowały media publiczne i prywatne, najbardziej krytyczny był przekaz anten TVN, najbardziej wyważony – Polsatu. Tematycznie sprofilowane zostały nowe programy poradnikowe TVP, np. „Gospodarka w kwarantannie”, goszczące na lokalnych antenach (Gdańsk, Kraków, Warszawa) [<https://pilot.wp.pl/tv/#tvp-gdansk>; <https://pilot.wp.pl/tv/#tvp-warszawa> [dostęp: 20.06.2020]; <https://gdansk.tvp.pl/>; <https://katowice.tvp.pl/>] o godz. 17.15:

Program dotyczący życia gospodarczego w okresie epidemii koronawirusa. Dzięki niemu widzowie dowiedzą się, co w tym trudnym czasie dzieje się w prywatnych przedsiębiorstwach, inwestycjach publicznych oraz w poszczególnych sektorach gospodarki. Twórcy programu zastanawiają się także, w jaki sposób można pomóc pracownikom zagrożonym utratą pracy i firmom, które obawiają się bankructwa. W studiu goszczą przedsiębiorcy, ekonomiści oraz parlamentarzyści.

Sprawdziły się przekazy typu *cover story*. Na realne zagrożenie COVID-19 zwróciły uwagę zachorowania znanych osób, np. Toma Hanksa [<https://www.onet.pl/film/onetfilm/tom-hanks-o-walce-z-koronawirusem-bylem-wyczerpany/eqf60sc,681c1dfa>], premiera Wielkiej Brytanii (RMF, 27.04.2020 rok, godz. 11.00), ministra Michała Wosia (GW nr 64, 7.03.2020)⁵, Rivki Paluch, doradczynie premiera Benjamina Netanjahu [https://www.rmf24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/najnowsze-fakty/news-benjamin-netanjahu-poddany-kwarantannie-jego-doradczyni-zara,nId,4411466#utm_source=www.rmf24.pl&utm_medium=relatedBottom&utm_campaign=4411714], żony premiera Kanady [<https://www.gosc.pl/doc/6213876.Zona-premiera-Kanady-ma-koronawirusa>] czy odejścia: „Francja w żałobie po śmierci legendy z powodu koronawirusa. Zmarł nasz papież” [Pape Diouf – przyp. K.Z.] [<https://www.sport.pl/pilka/7,173971,25838816,francja-w-zalobie-po-smierci-legendy-z-powodu-koronawirusa.html>].

W związku z pandemią tylko symbolicznie świętowano 94. urodziny królowej Elżbiety (urodziny przypadają 21 kwietnia, ale królowa obchodzi je 13 czerwca) [<https://wiadomosci.onet.pl/swiat/koronawirus-wielka-brytania-94-urodziny-krolowej-elzbiety-ii-kim-jest/8q26tc0>], a brytyjska księżniczka Beatrycze przełożyła ślub [<https://tvn24.pl/najnowsze/koronawirus-w-wielkiej>

⁵ „Minister Woś zakażony koronawirusem” (po kontakcie z pracownikiem Lasów Państwowych, u którego wykryto wirusa, poddał się kwarantannie oraz badaniu, po czym otrzymał wynik pozytywny; minister środowiska czuje się dobrze) oraz <https://www.gosc.pl/doc/6218228.Minister-srodowiska-Michal-Wos-z-pozytywnym-testem-na> [publikacja: 16.03.2020, dostęp: 10.06.2020].

brytanii-ksiezniczka-beatrycze-odwolala-slub-4557602]. Media pisały o akcjach charytatywnych, społecznych i pomysłach celebrytów, np. Madonna przekazała 100 tys. maseczek więźniom⁶, chętnie zajmowały się też niezwykłymi pomysłami zwykłych ludzi, np. inicjatywą francuskiej studentki, która rozpoczęła akcję „Operacja Hosanna” z okazji Niedzieli Palmowej. Zaproponowała rodakom wywieszenie w oknach lub na balkonach tkaniny z namalowaną palmą i słowami „Hosanna” [Rajfur, 5.04.2020]. Ponadto temat wpisywał się w zmiany sposobu świętowania Wielkanocy w 2020 r.

Znoszenie restrykcji stanowi kolejny blok tematyczny, dominujący w mediach, ale dopiero późną wiosną:

We Włoszech od 4 maja będą możliwe wizyty rodzinne, pogrzeby w ścisłym gronie i spacerzy po parkach. Premier Giuseppe Conte przedstawił plan odmrażania gospodarki i znoszenia restrykcji [Trójka, 26.04.2020].

Stopniowe zmiany dotyczyły nabożeństw, wizyt lekarskich czy u fryzjera, a także działania lokali gastronomicznych. Zgodnie z unijnymi decyzjami, w połowie czerwca nastąpiło otwarcie granic.

Dziś w nocy otwarcie granicy. Burmistrz Słubic: „Brakowało nam odwiedzin sąsiadów”. Jak poinformował rząd w nocy z 12 na 13 czerwca Polska przywraca pełny ruch graniczny w ramach granic wewnętrznych Unii Europejskiej. Od tego momentu służby obecne na granicy będą prowadziły kontrole wyrywkowo, czyli tak, jak to się odbywało przed pandemią koronawirusa i wprowadzeniem obostrzeń granicznych w Polsce. To dobra wiadomość dla miast przygranicznych po obu stronach Odry, które na parę miesięcy musiały ograniczyć współpracę. Dlatego burmistrzowie Słubic i Frankfurtu, Mariusz Olejniczak i Rene Wilke spotkają się w nocy na środku mostu, aby wyrazić radość z otwarcia granicy [<https://gorzow.wyborcza.pl/gorzow/7,36844,26025893,dzis-w-nocy-otwarcie-granicy-burmistrz-slubic-brakowalo-nam.html>].

Media informowały coraz częściej o kolejnych etapach odmrażania gospodarki, szczególnie ruchu turystycznego, który zintensyfikował się podczas wakacji. W niniejszym opracowaniu nie zostały one szczegółowo opisane, podobnie jak przekazy medialne dotyczące ujęć tematycznych, kultury, edukacji i religii, stanowiące treść innego, powstającego artykułu.

Pierwsza próba przyjrzenia się dziennikarskim narracjom skoncentrowanym wokół koronawirusa czerpała z materiału polskiego i w mniejszym stopniu zagranicznego, ponieważ pandemia i jej medialna ilustracja miały charakter global-

⁶ „Wprost” w wydaniach elektronicznych pisał o geście gwiazdy w rubryce Biznes [<https://www.wprost.pl/swiat/10321844/stawka-jest-ich-zycie-madonna-pomaga-osadzonym-i-personelowi-wiezien-w-czasie-epidemii-covid-19.html>] oraz Zdrowie [<https://www.wprost.pl/swiat/10321844/stawka-jest-ich-zycie-madonna-pomaga-osadzonym-i-personelowi-wiezien-w-czasie-epidemii-covid-19.html>].

ny. Zasadnicze cezury gromadzenia materiału stanowiła połowa marca i połowa czerwca 2020 r., z nielicznymi wyjątkami (np. wcześniejsze doniesienia z Wuhan). Z przeprowadzonej analizy, celowo zorientowanej na media jako takie i ich sposób przedstawienia pandemii, wyłania się obraz zmian pracy redakcji, wpływający na konkretny przekaz medialny w ujęciu całościowym (zawartość gazet i portali, ramówka radia i telewizji) oraz szczegółowym (konkretny artykuł, audycja). Najczęstsze pozostają jednak odwołania do informacji ze względu na dominację tej funkcji względem edukacji i rozrywki, choć wszystkie obecne były w mediach w czasie zagrożenia koronawirusem wiosną 2020 r. Zawartość agend dotyczyła wprowadzenia i znoszenia restrykcji (np. ograniczenie poruszania się), zachowania przywódców państw oraz obywateli, przeżywania społecznej izolacji, którą analizowano problemowo oraz tematycznie. Dostrzec można uproszczenie polskiego i zagranicznego przekazu, a nawet pewien rodzaj monotematyczności. W kraju, co widać od pewnego czasu, spolegliwy przekaz prezentowały media publiczne, krytyczny był TVN, a wyważony Polsat oraz adekwatnie zorientowane inne redakcje.

Z pewnością czas kwarantanny w Polsce i na świecie stanowił nowe doświadczenie społeczne, wyzwanie dla dziennikarzy, którzy relacjonowali wydarzenia wiosną 2020 r. Podjęte w niniejszym opracowaniu próby opisu narzędzi medialnych (agenda, gatunki, zadania) stanowią jedynie wstępne spojrzenie, które wymaga kontynuacji i wnikliwych badań. Jak wynika z monitoringu, przeprowadzonej analizy, media podjęły nowe wyzwania, a dawne zadania realizowały w szerszym kontekście. Nadal informowały, ale przede wszystkim towarzyszyły odbiorcom, wspierały, uspokajały bądź w tym niecodziennym doświadczeniu ostrzegały, a nawet dyscyplinowały, wpływając na naszą percepcję i zachowania. Zasadniczo w czasie zagrożenia koronawirusem dominował w mediach przekaz wyrażający poczucie wspólnoty. Nie trwało to zbyt długo, ale pozwoliło przypomnieć o służebności mediów i ich misyjności, sytuującej ideę ponad takimi zadaniami, jak informowanie, edukowanie czy rozrywka. Pewne zjawiska dopiero obserwujemy, choćby liberalizację teorii informacji (ograniczoną konfrontatywność źródeł, domowy newsroom), a przyszłość niektórych redakcji już się zmieniła, i to dość nieoczekiwanie (przykład tygodnika „Wprost”). Zaprezentowane badania mają charakter wstępnych, umożliwiających ich kontynuację w nakreślonych obszarach. Globalna pandemia stanowi inspirację dla badaczy, humaniści przyjrzą się zapewne kontekstom społecznym, edukacyjnym czy językowym, a niehumaniści zajmą się jego konsekwencjami medycznymi, gospodarczymi bądź innymi. *Dies diem docet.*

Bibliografia

- Bodakowski J., 7.06.2020, *Premier Norwegii przeprosza za lockdown! „Byłam oszłomiona propagandą!”*, <https://stowarzyszenierkw.org/polityka/zagranica/premier-norwegii-przeprosza-za-lockdown-bylam-oszloomiona-propaganda/> [publikacja: 7.06.2020; dostęp: 20.06.2020].
- Bortnowski S., *Warsztat dziennikarza*, Warszawa 1999.
- Cegięła A., *Czym jest mowa nienawiści*, „Poradnik Językowy” 2014, z. 1, s. 7–17.
- Chrabota A., 19.03.2020, *Tajwan, lider walki z pandemią*, <https://www.rp.pl/Koronawirus-SARS-CoV-2/200318970-Tajwan-lider-walki-z-pandemia.html> [publikacja: 19.03.2020, dostęp: 20.06.2020].
- Goban-Klas T., *Media i komunikowanie masowe*, Warszawa–Kraków 1999.
- GW nr 64.9343, 4, 17.03.2020.
- <https://czestochowa.wyborcza.pl/czestochowa/7,84749,25819605,mpk-czestochowa-ogranicza-liczbe-miejsc-w-autobusach-i-tramwajach.html> [publikacja: 25.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://dorzeczy.pl/swiat/136734/emocjonalne-wystapienie-von-der-leyen-mowila-minomatce-z-polski.html> [publikacja: 16.04.2020; dostęp: 20.06.2020].
- <https://eszkola.tvp.pl/> [dostęp: 10.05.2020].
- <https://fakty.interia.pl/raporty/raport-koronawirus-chiny/aktualnosci/news-francja-testy-kliniczne-nowego-leku-na-koronawirusa,nld,4424537> [publikacja: 6.04.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://gdansk.tvp.pl/> [dostęp: 20.06.2020]; <https://katowice.tvp.pl/> [dostęp: 20.06.2020].
- <https://gorzow.wyborcza.pl/gorzow/7,36844,26025893,dzis-w-nocy-otwarcie-granicy-burmistrz-slubic-brakowalo-nam.html> [publikacja: 12.06.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://nowosci.com.pl/koronawirus-w-kujawskopomorskiem-raport-na-zywo-najnowsze-informacje-z-regionu-22052020/ar/c1-14845518> [dostęp: 10.06.2020] oraz dla kraju i świata, zob. <https://nowosci.com.pl/koronawirus-w-polsce-i-na-swiecie-granice-z-niemcami-czechami-i-slowacja-znow-otwarte-raport-na-zywo-minuta-pominucie-13062020/ar/c1-14823840> [dostęp: 10.06.2020].
- <https://pilot.wp.pl/tv/#tvp-gdansk> [dostęp: 20.06.2020].
- <https://pilot.wp.pl/tv/#tvp-warszawa> [dostęp: 20.06.2020].
- <https://polskieradio24.pl/5/1223/Artykul/2484595,Macron-chce-aby-Francja-i-Europa-same-produkowaly-maseczki-ochronne> [publikacja: 1.04.2020; dostęp: 10.06.2020].
- <https://pomorska.pl/koronawirus> [dostęp: 10.06.2020].
- <https://poznan.tvp.pl/47309894/poznanscy-naukowcy-stworzyli-test-na-obecnosc-koronawirusa>
- <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,25778504,koronawirus-zakaz-odwiedzin-w-poznanskich-szpitalach.html> [publikacja: 11.03.2020; dostęp: 20.06.2020].
- <https://slubice.naszemiasto.pl/tag/zamkniecie-granic-gubin> [publikacja: 15.03.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://sport.onet.pl/pilka-nozna/ekstraklasa/koronawirus-mecze-pko-ekstraklasy-odwolane-do-26-kwietnia-wlacznie/k7bnfte> [publikacja: 20.03.2020, dostęp: 10.06.2020].

- <https://swietawdomu.pl/> [publikacja: 15.04.2020, dostęp: 25.04.2020]; <http://archpoznan.pl/pl/wielkanoc-w-domu-przewodnik-po-swietowaniu-w-czasie-pandemii> [publikacja: 15.04.2020, dostęp: 25.04.2020].
- <https://tvn24.pl/najnowsze/koronawirus-w-wielkiej-brytanii-ksiezniczka-beatrycze-odwolala-slub-4557602> [publikacja: 17.04.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://tvn24.pl/polska/koronawirus-w-polsce-ile-osob-nie-zyje-kim-byly-dane-z-6-czerwca-2020-4514590> [publikacja: 6.06.2020, dostęp: 20.06.2020]; <https://tvn24.pl/polska/koronawirus-w-polsce-ile-osob-nie-zyje-kim-byly-dane-z-26-czerwca-2020-4514590> [publikacja: 26.06.2020, dostęp: 29.06.2020].
- <https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-na-swiecie-12-lekcji-od-czterech-panstw-4558160> [publikacja: 17.04.2020, dostęp: 17.04.2020].
- <https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-we-wloszech-setki-osob-na-ulicach-neapolu-4541913> [publikacja: 4.04.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-w-rosji-trzeci-lekarz-w-ciagu-tygodnia-wypadl-z-okna-szpitala-skarzyl-sie-na-warunki-pracy-4572974> [publikacja: 3.05.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://tvn24.pl/swiat/koronawirus-w-rosji-trzeci-lekarz-w-ciagu-tygodnia-wypadl-z-okna-szpitala-skarzyl-sie-na-warunki-pracy-4572974> [publikacja: 3.05.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://wiadomosci.onet.pl/kielce/wojciech-rokita-nie-zyje-hejt-byl-przyczyna/dnl1bs3> [publikacja: 18.03.2020; dostęp: 10.06.2020].
- <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/koronawirus-portugalia-zmarl-zakazony-14-latek/151pxwv> [publikacja: 30.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/koronawirus-usa-amerykanskie-cdc-zalecaja-powszechne-noszenie-masek/q954vn7> [publikacja: 4.04.2020; dostęp: 20.06.2020].
- <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/koronawirus-wielka-brytania-94-urodziny-krolowej-elzbiety-ii-kim-jest/8q26tc0> [publikacja: 13.06.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Wojciech-Rokita-nie-zyje.-Lekarz-z-koronawirusem-popelnil-samobojstwo-przez-hejt> [publikacja: 18.03.2020, dostęp: 10.06.2020], <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1947916,1,-lekarz-popelnil-samobojstwo-przez-hejt-epidemia-budzi-zle-instynkty.read> [publikacja: 19.03.2020; dostęp: 10.06.2020].
- <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Wojciech-Rokita-nie-zyje.-Lekarz-z-koronawirusem-popelnil-samobojstwo-przez-hejt> [publikacja: 18.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.facebook.com/PatWyzga> [publikacja: 9.04.2020; dostęp: 22.06.2020]; <https://www.facebook.com/Trojka.PolskieRadio/posts/2981045151957698> [publikacja: 18.03.2020, dostęp: 22.06.2020].
- <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1460163,wlochy-koronawirus-brakuje-miejsc-w-kostnicach.html> [publikacja: 14.03.2020; dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1466322,francja-koronawirus-media-afryka-zagrozenie.html> [publikacja: 2.04.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1475482,ke-przedluzenie-zamknienia-granic-ue-koronawirus-15-czerwca.html> [publikacja: 8.05.2020; dostęp: 20.06.2020].

- <https://www.gosc.pl/doc/6213876.Zona-premiera-Kanady-ma-koronawirusa> [publikacja: 13.03.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.gosc.pl/doc/6218228.Minister-srodowiska-Michal-Wos-z-pozytywnym-testem-na> [publikacja: 16.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.gosc.pl/doc/6220543.Prezydent-Platnosci-do-ZUS-odroczone-i-na-raty-Nie-unikniemy> [publikacja: 18.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.niedziela.pl/artykul/51179/FrancjaMedia-zagrozenie-Afryki> [publikacja: 2.04.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.onet.pl/film/onetfilm/tom-hanks-o-walce-z-koronawirusem-bylem-wyczerpany/eqf60sc,681c1dfa> [publikacja: 20.04.2020, dostęp 10.06.2020].
- <https://www.polsatnews.pl/raport/koronawirus-z-wuhan/> [dostęp: 24.06.2020].
- <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2020-03-29/koronawirus-w-hispanii-w-madrycieniu-nadazaja-z-kremacja-ofiar-epidemii/?ref=1491574> [publikacja: 29.03.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.polskieradio.pl/7/1579/Artykul/2471575,Musimy-radzic-i-informowac-Dodatkowe-audycje-Polskiego-Radia-w-zwiazku-z-zagrozeniem-koronawirusem> [publikacja: 24.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- https://www.polskieradio.pl/9/325/Artykul/2496121,Jak-Trojka-pracuje-w-czasach-koronawirusa?fbclid=IwAR1oV_2tV6xjIs8HDsxQRarxIPCFj25ympVbTZmCC-TtgGuAp1mf5M2shOs [publikacja: 22.04.2020; dostęp: 22.06.2020].
- <https://www.polskieradio24.pl/130/8359/Artykul/2472305,Hanna-Shen-w-Chinach-mozliwa-jest-druga-fala-zakazen-koronawirusem> [publikacja: 12.03.2020; dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.polskieradio24.pl/130/8359/Artykul/2514440,Pandemia-koronawirusa-Hanna-Shen-Chiny-i-WHO-sa-odpowiedzialne-za-to-co-sie-stalo> [publikacja: 20.05.2020; dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.polskieradio24.pl/5/1223/Artykul/2444890,Hanna-Shen-o-sytuacji-w-Wuhan-wladze-obawiaja-sie-protestow> [publikacja: 29.01.2020; dostęp: 20.06.2020].
- https://www.press.pl/tresc/60978,_wprost_-zredukuje-redakcje_-zostanie-kilkunastu-pracownikow [publikacja: 26.03.2020, dostęp: 30.03.2020].
- <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/184613> [publikacja: 1.06.2020; dostęp: 10.06.2020].
- https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/najnowsze-fakty/news-benjamin-netanjahu-poddany-kwarantannie-jego-doradczyni-zara-nId,4411466#utm_source=www.rmfm24.pl&utm_medium=relatedBottom&utm_campaign=4411714 [publikacja: 30.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.rmfflclassic.pl/kultura-online> [dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.rmfflclassic.pl/program/ZostanWDomu-w-RMF-Classic,766.html> [dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.slubice24.pl/wiadomosci/aktualnosci/15605-prezydent-swinoujscia-zamknac-granice-dla-wszystkich-burmistrz-slubic-jestem-za> [publikacja: 17.03.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.sport.pl/pilka/7,173971,25838816,francja-w-zalobie-po-smierci-legendy-z-powodu-koronawirusa.html> [publikacja: 2.04.2020, dostęp: 20.06.2020].

- <https://www.sport.pl/pilka/7,173971,25847665,francja-w-szoku-bernard-gonzalez-popelnil-samobojstwo-po-zakazeniu.html>.
- <https://www.tokfm.pl/Tokfm/7,171710,25845750,jednoimienne-szpitala-wypelniaja-sie-juz-pacjentami-ministerstwo.html> [publikacja: 4.04.2020; dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.tvp.info/47316635/koronawirus-w-wielkiej-brytanii-na-lotnisku-powstanie-ogromna-kostnica> [publikacja: 28.03.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.tvp.info/47389739/rzad-francji-zakazal-przeprowadzek-do-odwolania> [publikacja: 2.04.2020, dostęp: 20.06.2020].
- <https://www.tvp.info/47572459/poradnik-dla-seniora-w-tvp-info> [publikacja: 15.04.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.wirtualnedia.pl/arttykul/wprost-tygodnik-koniec-wydania-drukowanego-pmpg-tlumaczy-to-skutkami-koronawirusa> [publikacja: 28.03.2020, dostęp: 30.03.2020].
- <https://www.wprost.pl/swiat/10321844/stawka-jest-ich-zycie-madonna-pomaga-osadzonym-i-personelowi-wiezien-w-czasie-epidemii-covid-19.html> [publikacja: 2.05.2020, dostęp: 10.06.2020].
- <https://www.wprost.pl/swiat/10321844/stawka-jest-ich-zycie-madonna-pomaga-osadzonym-i-personelowi-wiezien-w-czasie-epidemii-covid-19.html> [publikacja: 2.05.2020, dostęp: 10.06.2020].
- Karczewska A., 19.03.2020, *Uruchomiono maszynę pozwalającą na szybsze uzyskanie wyniku testu na koronawirusa!*, <https://www.codziennypoznan.pl/arttykul/2020-03-19/uruchomiono-maszynę-pozwalajaca-na-szybsze-uzyskanie-wyniku-testu-na-koronawirusa> [publikacja: 19.03.2020; dostęp: 10.06.2020].
- Kulej M., 25.03.2020, *Przerabiają lodowisko na kostnicę. W Hiszpanii ofiar jest więcej niż w Chinach*, <https://wiadomosci.radiozet.pl/Swiat/Rekord-zgonow-w-Hiszpanii.-Ofiar-koronawirusa-wiecej-niz-w-Chinach-lodowisko-przerobia-na-kostnice> [publikacja: 25.03.2020; dostęp: 20.06.2020].
- Kulej M., *Przerabiają lodowisko na kostnicę. W Hiszpanii ofiar jest więcej niż w Chinach*, <https://wiadomosci.radiozet.pl/Swiat/Rekord-zgonow-w-Hiszpanii.-Ofiar-koronawirusa-wiecej-niz-w-Chinach-lodowisko-przerobia-na-kostnice> [publikacja: 25.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- Kunczik M., Zipfel A., *Wprowadzenie do nauki o dziennikarstwie i komunikowaniu*, Warszawa 2000.
- Kurdupski M., 25.03.2020, *Duży wzrost oglądalności mszy świętych w telewizji*, <https://www.wirtualnedia.pl/arttykul/duzy-wzrost-ogladalnosc-mszy-swietych-w-telewizji-analiza> [publikacja: 25.03.2020; dostęp: 20.06.2020].
- Niepytalska-Osiecka A., *O fejkju, lajku i hejcie w polszczyźnie internetowej*, „Język Polski” 2014, z. 4, s. 343–352.
- Pazda A., 15.03.2020, *Pierwszy dzień kontroli granicznych w Słubicach. Na moście niewielka kolejka. Rodacy wracają do kraju z walizkami*, <https://slubice.naszemiasto.pl/pierwszy-dzien-kontroli-granicznych-w-slubicach-na-moscie/ar/c1-7600875> [publikacja: 15.03.2020, dostęp: 20.06.2020].
- Perper R., 28.04.2020, *A group of scientists, billionaires, and Nobel Prize winners, well-connected to the Trump administration, are secretly researching controversial coronavirus treatments and expedited vaccines*, <https://www.businessinsider>.

- com/scientists-to-stop-covid-19-proposal-coronavirus-2020-4?IR=T [publikacja: 28.04.2020, dostęp: 20.06.2020].
- Piechota J., Woźniak S., 4.04.2020, *Poznańscy naukowcy stworzyli test na obecność koronawirusa*.
- Rajfur M., 5.04.2020, *Francja. Na znak świadectwa wiary wywieszają palmy... na płótnach*, <https://www.radioem.pl/doc/6244684.Francja-Na-znak-swiadectwa-wiary-wywieszaja-palmy-na-plotnach> [publikacja: 5.04.2020; dostęp: 10.06.2020].
- RMF, 27.04.2020 rok, godz. 11.00.
- Sikorski K., 1.06.2020, *Koronawirus w Norwegii. Premier Erna Solberg przyznała: spanikowałam w sprawie epidemii, obostrzenia były zbyt drastyczne*, <https://polskatimes.pl/koronawirus-w-norwegii-premier-erna-solberg-przyzna-la-spanikowalam-w-sprawie-epidemii-obostrzenia-byly-zbyt-drastyczne/ar/c1-15000879> [publikacja: 1.06.2020; dostęp: 20.06.2020].
- Sikorski K., *Koronawirus we Włoszech: Bergamo nie radzi sobie z kremacją i pochówkiem ofiar. Wojskowymi ciężarówkami wywożą ich do innych miast*, <https://polskatimes.pl/koronawirus-we-wloszech-bergamo-nie-radzi-sobie-z-kremacja-i-pochowkiem-ofiar-wojskowymi-ciezarowkami-wywoza-ich-do-innych-miast/ar/c1-14869729> [publikacja: 20.03.2020, dostęp: 10.06.2020].
- Smół J. *Poradnictwo w prasie kobiecej drugiej połowy XX wieku. Studium genealogiczne*, Poznań 2018.
- Sobczak B., *Retoryka telewizji*, Poznań 2018.
- Woźniak M., 12.03.2020, *Pierwsza ofiara koronawirusa w Polsce. W czwartek w szpitalu w Poznaniu przy ul. Szwajcarskiej zmarła zakażona kobieta. Miała 57 lat*, <https://gloswielkopolski.pl/pierwsza-ofiara-koronawirusa-w-polsce-w-czwartek-w-szpitalu-w-poznaniu-przy-ul-szwajcarskiej-zmarla-zakazona-kobieta-miala-57/ar/c1-14848801> [publikacja: 12.03.2020; dostęp: 20.06.2020].
- Zagórska K., *Misyjność mediów katolickich na przykładzie Radia Emaus. Studium pragmalingwistyczne*, Poznań 2018.

Media a koronawirus. Perspektywa pragmalingwistyczna

Streszczenie

Celem podjętych badań był opis mediów oraz ich sposób relacji rzeczywistości w czasie globalnego zagrożenia COVID-19. Artykuł stanowi analizę przedstawienia pandemii w polskich oraz zagranicznych środkach przekazu na podstawie materiału zgromadzonego od marca do czerwca 2020 r. Sprawdzone realizację podstawowych zadań mediów (informacja, edukacja, rozrywka). Przedstawiono sposób pracy dziennikarzy (praca zdalna), organizację redakcji (domowy newsroom), a przede wszystkim ofertę programową (informacja, porada, tematyczna agenda). Przywołano przykłady medialnego opisu sytuacji medycznych i społecznych oraz liberalizację zasad redakcyjnych.

Słowa kluczowe

media polskie i zagraniczne, koronawirus, COVID-19, pandemia, zmiany programowe, agenda, informacja

Media and Coronavirus. The Pragmalinguistic Perspective

Summary

The aim of the research was to describe Polish and foreign mass media and how it reported reality during the global COVID-19 threat. The article presents an analysis of material collected from March to June 2020. Implementation of the basic media tasks, including providing information, education, and entertainment, was verified. The article describes how journalists carried out their work remotely, the organisation of the editorial office at home, and, most importantly, the information, advice and thematic agenda that programmes offered. Examples of how mass media covered medical and social situations, and how editorial rules were liberalised, are presented in the paper.

Keywords

Polish and foreign media, coronavirus, COVID-19, pandemic, programme changes, agenda, information